

יונה פרק ד'

הויאל וכן הוא, אבקש ממך שתתקח את נפשי
מןני. **כִּי טוֹב מוֹתֵי מַחְיִי** - כי טוב מותי מאשר
לראות באבדון בני עמי אשר על ידי באה הסיבה.

ד' ניאמר יהנה ההייטב תרזה לך:

מצוות ציון: **ההייטב** - עניינו חזוק, וכן (מלכים-ב
י"א י"ח) "שברו הייטב".

מצוות דוד: **ההייטב תרזה לך** - בה"א התימה,
וכאומר: הנה ארך במוות שאין מהדרין שיחורה
לך, וקצר בדבר המובן, כי בדבר הקיקיון הנאמר
בענין, הראה לו זאת.

**ה' וייצא יהנה מרד-העיר ונישב מקדם לעיר
וניעש לו שם ספחה ונישב תחפיה באלעד אשר**
יראה מה-יזינה בעיר:

מצוות דוד: **וישב תחפיה באל עד אשר**
יראה מה יהנה בעיר - כי חשב אולי לא יעדתו
בחשיבותם, ותחזרו הגזירה למקומה.

**ו' וימן יהוה אל-היהם קייקיון וניעל מועל
ליונה להנות צל עלי-ראשו להציל לו מרעתו
וישמח יהנה על-הקיקיון שמתה גדולה:**
מצוות ציון: **וימן** - עניינו הזמנה. **קייקיון** - שם
עשה שעליו גדולים ורחבים.

מצוות דוד: **וימן ה' אל-היהם קייקיון וניעל מועל
ליונה** - הצמיחה עשב קייקיון, וגדלה למעלה
ועלה ממעל ליונה. **להיות צל על ראשו**
להציל לו מרעתו - להיות לו לצל להצילו
מורחת החמה הרעה לו, כי צל הסוכה הוא דבר
שאינו מתמיד, כי הולך ומתייבש מהום המשמש,
ולא כן הקיקיון היונק רטיבות הארץ. **וישמח
יונה על הקיקיון שמתה גדולה** - על כי היה
לו לצל מתמיד.

יונה פרק ד'

א' וירע אל-יונה רעה גדולה נזחר לו:

מצוות ציון: **ווירע** - מלשון רעה.
מצוות דוד: **ווירע אל יהנה רעה גדולה** - כי
נבואה נאמר לו שניהם ה', והיה רע בעיניו,
וחורה על עצמו כדרך המציר.

**ב' ויתפלל אל-יהוה ויאמר אנה יהנה הלויה
זה דברי עד-היוות עלי-אדמתי על-כל קדמתי
לב्रות פרשישה כי ידעתי כי אתה אל-חכנו
ורחום ארד אפים ורב-חסד ונחם על-הרעאה:**

מצוות ציון: **עד** - בעוד, וכן (איוב א"ח) "עד זה
מדבר". **קדמתי** - מלשון הקדמה וזרועו.

מצוות דוד: **ויתפלל אל ה'** - התפילה היה מה
שאמר במקרא שלאחריו: "כח נא את נפשי".
הלווא זה דברי עד קיומי על אדמתי -
הנתהomin הזה היה עם מחשבותיו בעוד שהיהתי
על אדמותי, עד לא ירדתי אל הים. **על פנו**
קדמתי לב्रות פרשישה - ובבעור זה הקדמתי
לבrhoות הרשישה טרם בא לי הנבואה פעמי שנייה.
**בי ידעתי כי אתה אל חנון ורחום ארד אפים
ורב חסד ונחם על הרעה** - מאז ידעתני שאתה
אל חנון וכור ומקבל השבים, ומתנחם על הרעה,
ולזה היה קשה עלי הנבואה הזאת, כי היה טוב
בעיני שלא ישובו ויאבדו בעונם, ולא יהיו רצועה
מרודות על ישראל. ולפי דברי רבותינו ז"ל אמר:
הנה בזה תוסיף כעס על ישראל, בראותם כח
התשובה ואינם לוקחים מוסר, ועל זה חשבתי
מתחלת, ולכן היה קשה עלי הנבואה.

**ג' ועפה יהנה קה-גנא את-נפשי ממני כי
טוֹב מוֹתֵי מַחְיִי:**

מצוות דוד: **ועפה ה' קח נא את נפשי ממני** -

ב ויאמר יהוה אַתָּה חִסְטָעֵל הַקִּיקְיוֹן אֲשֶׁר לֹא־עָמַלְתָּ בָּו וְלֹא גִּדְלָתָו שְׁבוּלִילָה הִיא וּבָרְלִילָה אָבָד :

מצוות ציון: חִסְטָעֵל - מלשון חס וחמללה. עָמַלְתָּ - מלשון عمل ויגעה. גִּידְלָתָו - עניינו הצמחה. שְׁבוּלִילָה - בן בחיר"ק, כמו בן בסגו"ל, וכן (יהושע א' י' "בן נין", ורוצה לומר: בזמן לילה, וכן (ויקרא י"ב ז) "בְּכֶבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ". אָבָד - נאבד.

מצוות דוד: אַתָּה חִסְטָעֵל הַקִּיקְיוֹן אֲשֶׁר לֹא עָמַלְתָּ בָּו וְלֹא גִּידְלָתָו - הנה אתה חסת ונצערת על אבידת הקיקיון, אשר אתה לא עמלת בו בחרישה ובזרעה, ולא גידلت אותו להשקיתו ולזבלו, כי הדרך שאדם חס ומצער על אבידת דבר שעמל בו, ולא כן יהוס ויצטער על אבידת דבר שלא عمل בו. שְׁבוּלִילָה הִיא וּבָרְלִילָה אָבָד - רוצה לומר: ועוד שבלילה אחד גדול וצمح, ומיד בלילה שאחריה נאבד, כי בעלות השחר הכהו התולעת עד לא זרחה המשמש, וכאומר: הלא אין לחוס על דבר הנעשה מהר ולא עמד זמן רב.

ג וְאַנְּלִי לֹא אֲחֹס עַל־צִינָה הַאֲגָדוֹלָה אֲשֶׁר יִשְׁדַּבָּה קָרְבָּה מִשְׁתִּים־עִשְׂרָה רַבּו אָדָם אֲשֶׁר לֹא־יִדְעַ בִּיוֹנִיםִנּוּ לְשָׁמְאָלוּ וּבְהַמָּה רַבָּה :

מצוות ציון: רַבּו - הוא עשרה אלפיים. רַבָּה - מרובה.

מצוות דוד: וְאַנְּלִי לֹא אֲחֹס עַל גִּינָה הַשִּׁיר הַגָּדוֹלָה - רוצה לומר: הלא נינה היא מעשה ידי, ואין אני לא אחוס על עיר גדולה כזו. אֲשֶׁר יִש בָה קָרְבָה מִשְׁתִּים עִשְׂרָה רַבּו אָדָם - רוצה לומר: יותר משתים עשרה רבעוא אדם. אֲשֶׁר לֹא יִדְע בֵּין יְמִינּו לְשָׁמְאָלוּ - אשר כל אחד מהם אינו יודע להבחין בין ימינו לשמאלו, והם הקטנים שאין לחשוב להם עון, ואין בהם עונש אלא בעבור האבות, וכיון שהאבות שבוי, הנה הם بلا עונש. וּבְהַמָּה רַבָּה - וכן בהמה הרבה שיש בעיר שאין להם עונש, ועל כל אלה ראוי לחוס ולהחמול.

ד וַיֹּאמֶר הָאֱלֹהִים תֹּולֶעֶת בְּעֻלוֹת הַשְׁחָר לְמַתָּהָר וַתֵּך אֶת־הַקִּיקְיוֹן וַיִּבְשֶׁ:

מצוות ציון: הַשְׁחָר - הוא האור הנוצץ בפאת המזורה טרם צאת השמש על הארץ. וַתֵּך - רוצה לומר: חתכה ופסקה.

מצוות דוד: וַיֹּאמֶר הָאֱלֹהִים תֹּולֶעֶת בְּעֻלוֹת הַשְׁחָר לְמַתָּהָר - בעת שעלה השחר למחזר יומם שמחתו. וַתֵּך אֶת הַקִּיקְיוֹן מִמָּקוֹם יִנְקְטוֹ, וְלֹא בָא לו עוז רטיבות הארץ, ולכן נתיבש מחום השימוש.

ה וַיֹּאמֶר קָרְבָּה ! בְּגָרוֹת הַשְׁמָשׁ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים רַוֵּת קָדִים קָרְבָּה וַתֵּך אֶת־הַשְׁמָשׁ עַל־רָאשׁ יְהוָה וַיִּתְעַלֵּף וַיִּשְׁאַל אֶת־נְפָשׁוֹ לְמוֹת וַיֹּאמֶר טֹב מָותֵי מַתִּי :

מצוות ציון: קָרְבָּה - מלשון בראש. וַתֵּך - רוצה לומר: זרחה והשליך ניזוציו. וַיִּתְעַלֵּף - עניינו חלשות והעדר ההרגשה, כמו (ישעיה נ"א כ) "בְּבִנִיק עַוְלָפוֹ".

מצוות דוד: וַיֹּאמֶר קָרְבָּה הַשְׁמָשׁ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים רַוֵּת קָדִים - היא העזה שברוחות וחמה ביותר, ולא היה דבר עומד בפניה, כי הוא ישב במזורה העיר. קָרְבָּה - רוצה לומר: משמעו שאון רב עד שהוא מהרishi את האזניים. וַתֵּך הַשְׁמָשׁ עַל רָאשׁ יְהוָה - רוצה לומר: השמש השליך ניזוציו על ראש יונה. וַיִּתְעַלֵּף - בעבור חמימות הרוח וחום השמש. וַיִּשְׁאַל אֶת נְפָשׁוֹ לְמוֹת - שאל וביקש את נפשו להפרד ממנו, למען ימות. וַיֹּאמֶר טֹב מָותֵי מַתִּי - אמר אל נפשו "טוב מותי מחיי", וזהו על כי נחלה מאר מתוקף חמימות הרוח וניזוצי השימוש, ובסבל יסורים הרבה.

ט וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־יְהוָה קְהִיטָב קָרְבָּה־לְקָרְבָּה הַקִּיקְיוֹן וַיֹּאמֶר קָרְבָּה קָרְבָּה־לְקָרְבָּה עַד־מִנּוֹת :

מצוות דוד: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל יְהוָה קְהִיטָב - בה"א השאלה, ששאל לו אם מאר חרה לו על אבדן הקיקיון. וַיֹּאמֶר קָרְבָּה קָרְבָּה לִי עד מִנּוֹת - עד שאבחן המיתה בעבור זה, או רוצה לומר: עד המיטה ייחרה לי, ולא אנחם כל ימי עולם.